

natuurpunt

RAPPORT

HET GROTE VOGELWEEKEND

FAK.
TEL KWÛT.

WWW.VOGELWEEKEND.BE

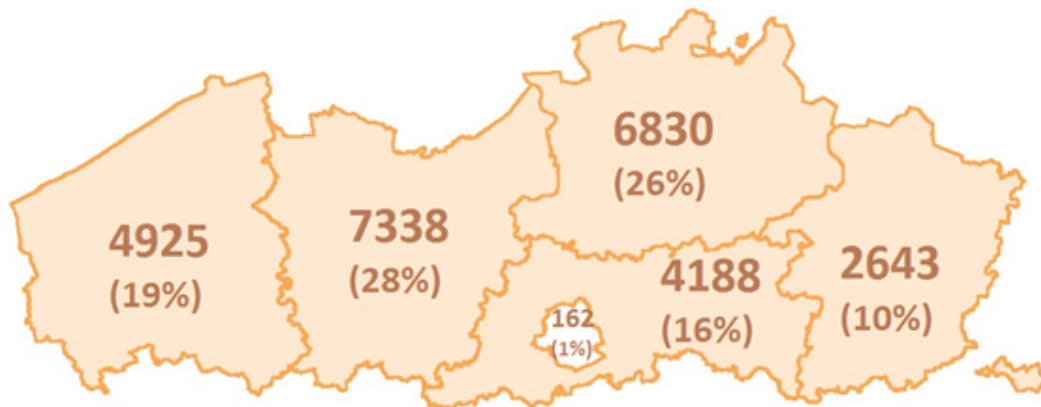
26.086 VLAMINGEN

TELLEN DE VOGELS TIJDENS HET GROTE VOGELWEEKEND 2017

2017 was goed voor een recordeditie in de geschiedenis van Het Grote Vogelweekend: **26.086** tellers uit **18.548** locaties stuurden hun tellingen door. Zo krijgt Natuurpunt een goed beeld van het aantal vogels in onze Vlaamse tuinen. Ook werden er heel veel vragen gesteld aan onze vogelexperts: meer dan 850 vragen werden beantwoord voor, tijdens en na Het Grote Vogelweekend. Het populairste moment om te tellen was zondag voormiddag 29 januari.

Het Grote Vogelweekend is een jaarlijkse traditie geworden waarbij ook de pers gespannen wacht op de resultaten, regionaal en op Vlaamse schaal.

In Antwerpen en Oost-Vlaanderen werd het meest geteld. Hieronder zie je de spreiding van het aantal tellers over Vlaanderen en welk percentage zij uitmaken van het totaal aantal deelnemers. Ook werden de gegevens van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest verwerkt. Het aantal tellers neemt er toe en de Brusselse resultaten geven een blik over hoe verschillend het vogelbestand in een grootstad kan zijn.

In totaal werden er **508.636** vogels geteld. Meestal gaat het om de gewone soorten: tuinvogels die dagelijks gezien worden. Maar er zijn ook enkele bijzondere gasten. In de winter, zeker wanneer het vriest, willen vogels in de eerste plaats overleven en dat geldt ook voor die schaarse soorten. Nu en dan duiken ze in de tuinen op.

Heb je zelf nog een vraag over de vogels in je tuin? Dan kan je nog altijd terecht bij onze vogelexperts op tuintvogelconsulent@natuurpunt.be

MAAK JE AL KLAAR VOOR HET GROTE VOGELWEEKEND
OP 27 EN 28 JANUARI 2018.

WAT WILLEN WE METEN MET HET GROTE VOGELWEEKEND?

Natuurpunt organiseert het hele jaar door meerdere vogeltellingen, bv. broedvogel- en winterse watervogeltellingen. Maar Het Grote Vogelweekend is een buitenbeentje. Aan geen enkele andere Vlaamse vogel- of natuurtelling werken zoveel tellers mee.

De meeste beroeps- en amateurornithologen werken mee aan gespecialiseerde vogeltellingen. Dat is anders bij Het Grote Vogelweekend: iedereen kan tuinvogels leren herkennen en tellen. Dat tijdens het tellen de verborgen kleurpracht en het fascinerende gedrag van vogels kan worden opgemerkt, is voor heel wat tellers de reden om jaarlijks mee te doen. Het werkt aanstekelijk, want tijdens en na de vogeltelling ontvangt Natuurpunt heel wat mailtjes met tellers die duidelijk gebeten zijn door de vogelmicrobe. Door extra inspanningen als bijvoederen of een nestkastje ophangen, worden meer voeder- en broedplaatsen gecreëerd voor vogels, zeker in de stad. Die ingrepen kunnen het verschil maken, zeker wanneer die plaatsen ook nog veilig blijken voor de vogels.

Veel vogeltellers denken dat we met een telling weergeven welke vogels aanwezig zijn, maar uiteraard zien we ook welke vogels er op dat moment niet op bezoek komen. De tuinvogeltelling levert vooral een momentopname op van de aantallen vogels die in de Vlaamse tuinen aanwezig zijn: per tuin, per provincie en per gemeente.

Het beeld van het gemeten moment kan er in jouw tuin natuurlijk helemaal anders uitzien kort voor of na de telling. Zo kunnen ook grote groepen vinken, gorzen of spreeuwen op korte afstand van je huis naar voedsel zoeken, maar je tuin niet bezoeken tijdens de telling. Op de volledige telling over Vlaanderen, heeft zo'n lokale tijdelijke verandering echter geen invloed. Dat is de kracht van die massale telling.

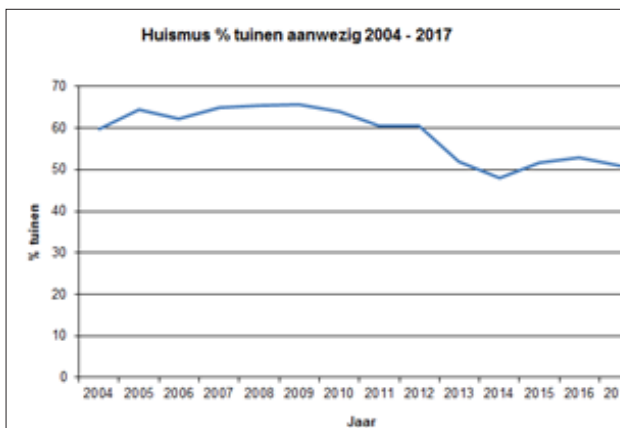
Door elk jaar dezelfde telregels te respecteren, kunnen we de resultaten met elkaar vergelijken. Die vergelijking levert inzichten op over hoe sommige bosvogels zich aanpassen naar tuinvogels, zoals veel houtduiven dat deden. In sommige gevallen kunnen we bijsturen en tips geven hoe de tuinvogelsoorten het best geholpen kunnen worden. Soms komen we te weten wat helemaal niet werkt. Vele van die bevindingen werden opgenomen in onze tuintips op www.vogelweekend.be of in de gratis vogelgids van Natuurpunt: wat en hoe voeder je best, hoe richt je je tuin vogelvriendelijker in, enz.

DE TOP 3 VAN

HET GROTE VOGELWEEKEND 2017

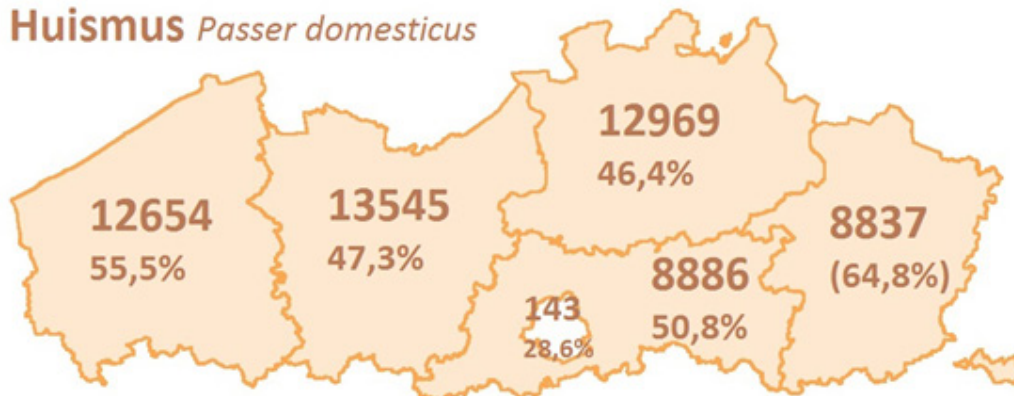
- 1ste plaats -

HUISMUS *(Passer domesticus)*

Voor het vierde opeenvolgende jaar is de huismus met 57.034 vogels de meest getelde vogel in de tuinvogeltelling. Het is een typische urbane soort die 's winters graag samentroeft en dicht bij de bewoning blijft om er voedsel te zoeken en te slapen. Dat samentroepen maakt dat de volledige populatie best 's winters te tellen is. Ze zijn ook luidruchtig en worden dus gemakkelijk opgemerkt, zelfs wanneer ze niet echt op de voederplaats zitten.

Huismus *Passer domesticus*

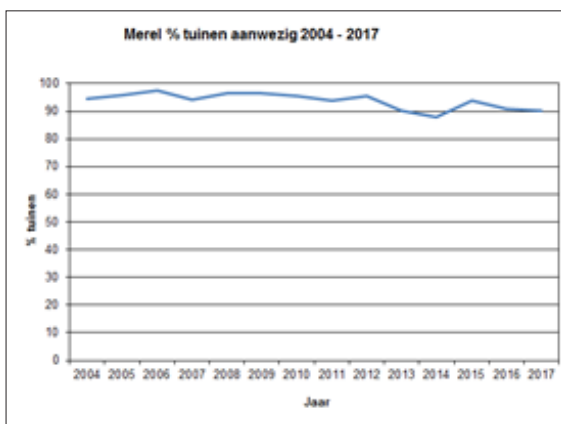
De eerste plaats betekent lang niet dat de huismus onze meest algemene soort is. Ze was wel in 50,9% van de tuinen aanwezig, op dat vlak scoort ze pas de negende plaats en die score is de laatste 5 jaar stabiel gebleven. In 2008 en 2009 zaten huismussen echter nog in 65% van de tuinen. De provincie Limburg blijft hier het best scoren. Daar zien ze de huismus nog in 64,8% van de locaties verschijnen. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werden ze in slechts 28,6% van de tuinen gezien. De huismus is dus helemaal geen echte stadsmus, maar voelt zich veel meer thuis in meer open bebouwing zoals woonerven op het platteland of oude woonwijken indien daar voldoende schuil- en broedplaatsen zijn.

Maar we zien vooral dat de dichtheden afnemen. Waar er nog groepjes zitten, neemt de groepsgrootte over de jaren heen wel af. Waar we in 2004 en 2008 nog spraken over gemiddeld groepen van 6 vogels, waren die in 2014 teruggevallen tot 5 exemplaren, en dit jaar tot 4.

We stellen vast dat er nog redelijk wat verwarring bestaat met ringmus en heggenmus. Het werkelijk aantal huismussen ligt daardoor wellicht hoger dan de cijfers ons vertellen.

- 2de plaats -

MEREL *(Turdus merula)*

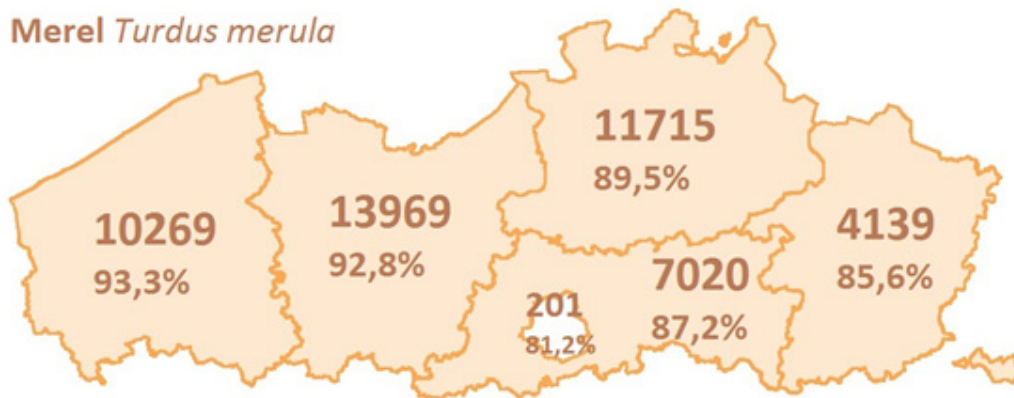

Samen telden we in totaal 47.313 merels in Vlaanderen. De merel geniet van het grote voordeel dat hij zeer gekend is, de foutmarge in het aantal ingevoerde waarnemingen is daardoor erg klein. Van 2014 tot 2016 behaalde de merel een 4de plaats. Toch kunnen we stellen dat de 2de plaats dit jaar niet zozeer werd 'gewonnen' door de merel, maar eerder dat ze werd verloren door de vink en de koolmees, die dit jaar duidelijk ondervertegenwoordigd waren in de Vlaamse tuinen.

Jaarlijks is de merel de meest verspreide soort in Vlaanderen en ondanks het grote verschil tussen de spreiding in West-Vlaanderen en Limburg (resp. in 93,3 en in 85,6%) geldt dat ook op provinciaal niveau. In ca. 90% van de tuinen werden merels gezien, tot de eeuwwisseling tekenden we nog 95% op.

In 2004 en 2008 zagen we een gemiddelde van 6 merels per tuin. In 2014 en 2016 zagen we gemiddeld 2 merels per tuin. Dat verschil staat niet noodzakelijk in verband met de populatietrend van onze broedende merels: aantallen worden immers beïnvloed door diverse factoren zoals de aanvoer van noordelijke vogels die hier komen overwinteren, of van de reproductie en sterfte, waarvan de uitbraak van het usutuvirus een sprekend voorbeeld is. Twee is niet abnormaal te noemen want merels hebben een uitgesproken voedselterritorium en in kleine tuinen is er vaak geen plaats voor meerdere vogels, of worden ze systematisch door de vaste merels aan de deur gezet.

Na de uitbraak van het usutuvirus in 2016 (lees op www.natuurbericht.be), vreesden we voor een sterke terugval bij de soort. Wellicht heeft de aanwezigheid van noordelijke merels, die hier komen overwinteren, daar een positieve invloed gehad al kunnen we dat niet met zekerheid zeggen. Noordelijke merels zijn namelijk vaak schuwer. Ze zoeken voedsel vaker weg van de stad; in bossen, langs landelijke houtkanten etc.

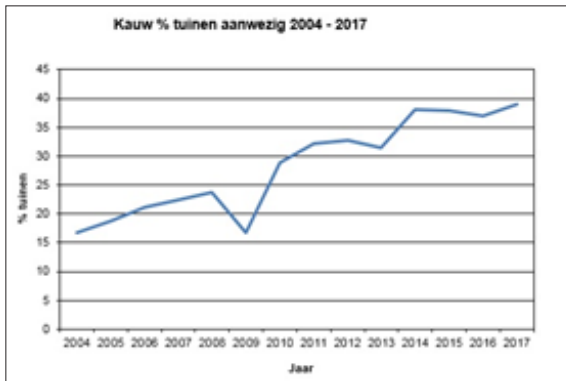

- 3de plaats -

KAUW (*Corvus monedula*)

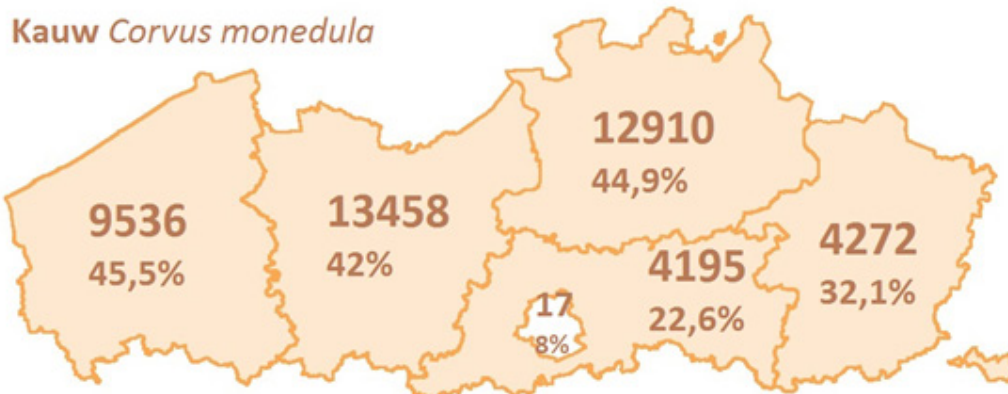

Met een aanwezigheid in 39% van de tuinen spreken we dan wel van een nieuw record voor de kauw, maar mogelijk zit de soort zowat op haar hoogtepunt. Het Nederlandse SOVON tekent alvast een lichte achteruitgang op in het aantal overwinterende kauwen. Bij andere kraaiachtigen zien we de aantallen niet langer stijgen. Onverwacht is dat niet want soorten nemen nooit eindeloos toe. Vroeg of laat is het plafond bereikt. We beseffen ook dat niet iedereen daar gelukkig mee is, maar

gelukkig hebben tal van tuinvogelkijkers een zekere sympathie ontwikkeld voor het pientere karakter van de soort.

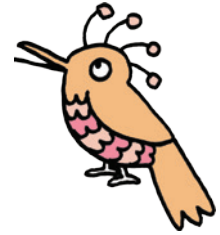
De kauw eet zowat alles en past zich gemakkelijk aan de omstandigheden aan. Dat doet hij met succes. Kauwen vertonen vaak individueel verschillende karakters en dat maakt het boeiend om hen te bestuderen.

Wat getelde aantallen betreft staat de kauw in de provincie Vlaams-Brabant - net als vorig jaar - pas op de negende plaats en is daar verhoudingsgewijs ook in veel minder tuinen aanwezig. Gemiddeld zitten er vier kauwen per tuin en dat aantal is al stabiel sinds 2000.

In 2016 stond de kauw op de 6de en in 2014 en 2015 op de 5de plaats. Wat zijn huidige plaats betreft: ook hier speelt de beperkte aanwezigheid van grote aantallen koolmezen en vinken de podiumplaats in de hand.

DE TOP 10 VAN HET GROTE VOGELWEEKEND 2017

HEEL VLAANDEREN	
1	Huismus 57034
2	Mereel 47313
3	Kauw 44388
4	Vink 41829
5	Koolmees 40631
6	Houtduif 40494
7	Turkse tortel 34790
8	Pimpelmees 29874
9	Spreeuw 27433
10	Ekster 24930

Pas op de 4de en 5de plaats staan de vink en de koolmees. Dit zijn vaste top 3-kandidaten die dit jaar in lage aantallen werden gemeld. Groepen van 100 of meer vinken in de tuin waren erg zeldzaam. Nochtans werden ze op veel plaatsen ten velde wel in grote concentraties waargenomen. Dat lag anders voor de koolmees, die was met de rampzalige broedresultaten in 2016 een groot deel van haar populatie verloren. Toen werden in vele nesten erg veel kleine legsels aangetroffen, en zelfs die jongen stierven vaak in het nest.

Vanaf de 6de plaats vindt de top 10 rust en zien we soorten die er ook in andere jaren thuis horen: houtduif, Turkse tortel, pimpelmees, spreeuw en ekster. Voor de ekster geldt nog altijd een afname in de Vlaamse tuinen. Dit jaar werd die in amper 56% van de tuinen opgemerkt, in 2011 was dat nog in meer dan 64%. Die afname is vergelijkbaar met de vaststellingen in andere Belgische en Nederlandse metingen.

Ook in Nederland kenden kool- en pimpelmees een duidelijke dip. Toch behaalde de koolmees er nog een tweede plaats op nationaal vlak. Geen ekster in de Nederlandse top 10, maar wel roodborst in de plaats. Die stond in Vlaanderen op de 11de plaats.

Provinciale verschillen

ANTWERPEN		BRUSSEL		LIMBURG		OOST-VLAANDEREN		VLAAMS-BRABANT		WEST-VLAANDEREN	
1	Huismus 12969	Houtduif	314	Huismus	8837	Mereel	13969	Huismus	8886	Huismus	12654
2	Kauw 12910	Mereel	201	Koolmees	4380	Huismus	13545	Mereel	7020	Mereel	10269
3	Houtduif 12068	Koolmees	181	Kauw	4272	Kauw	13458	Koolmees	6762	Kauw	9536
4	Mereel 11715	Ekster	180	Mereel	4139	Vink	13227	Vink	6689	Turkse tortel	8151
5	Koolmees 10258	Huismus	143	Vink	4048	Houtduif	12021	Houtduif	6683	Spreeuw	7743
6	Vink 10217	Pimpelmees	112	Turkse tortel	3775	Koolmees	11648	Pimpelmees	5330	Vink	7575
7	Turkse tortel 8441	Zwarte kraai	106	Houtduif	3551	Turkse tortel	10074	Ekster	5055	Koolmees	7422
8	Pimpelmees 7803	Halsbandparkie	104	Pimpelmees	3508	Pimpelmees	8271	Turkse tortel	4273	Houtduif	5857
9	Ekster 6453	Stadsduif	80	Ekster	2690	Spreeuw	7340	Kauw	4195	Pimpelmees	4850
10	Spreeuw 5966	Turkse tortel	76	Zwarte kraai	2682	Ekster	6925	Zwarte kraai	4139	Ekster	3627

In zowat alle provincies zijn de kaarten grondig geschud door de beperkte aanwezigheid van vinken, koolmezen en pimpelmezen in onze tuinen. Alleen in Limburg en Vlaams-Brabant wist de koolmees een 2de en 3de plaats te behouden.

Opvallend is dat de spreeuw in zowel Antwerpen als Oost-Vlaanderen opnieuw de top 10 haalt. In West-Vlaanderen, de enige provincie waar dat vorig jaar het geval was, verstevigde hij zijn positie van de 8ste naar de 5de plaats.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest staat de kauw niet in de top 10. Hij staat er op de 17de plaats.

De halsbandparkiet staat er op de 8ste plaats (in 32% van de getelde tuinen aanwezig). Verwilderde stadsduiven werden er op 9% van de locaties opgemerkt, in alle Vlaamse provincies werd ze in minder dan 1% van de tuinen gezien.

TOP 10

IN DE MEESTE TUINEN AANWEZIG

HEEL VLAANDEREN		
1	Merel	90,29
2	Roodborst	80,19
3	Koolmees	74,5
4	Houtduif	66,34
5	Turkse tortel	61,29
6	Pimpelmees	60,87
7	Ekster	57,76
8	Vink	57,61
9	Huismus	50,89
10	Kauw	39,02

De merel is jaar na jaar de vaste winnaar in deze categorie en daar zal niet snel verandering in komen. Zelfs in de provincies waar harde klappen vielen, hield de soort de hoogste podiumplaats.

Doordat er in vergelijking met de vorige jaren in 10% minder tuinen koolmezen werden gezien, schoof de roodborst naar de 2de plaats. De pimpelmees zat in 12% minder tuinen.

De top 10 van de spreiding van soorten per provincie laat zien dat de huismus en de kauw verhoudingsgewijs in veel minder tuinen aanwezig zijn dan de merel. De goede spreiding van roodborsten valt in alle provincies op. Alleen in het Brussels Hoofdstedelijk

Gewest is hij minder vertegenwoordigd.

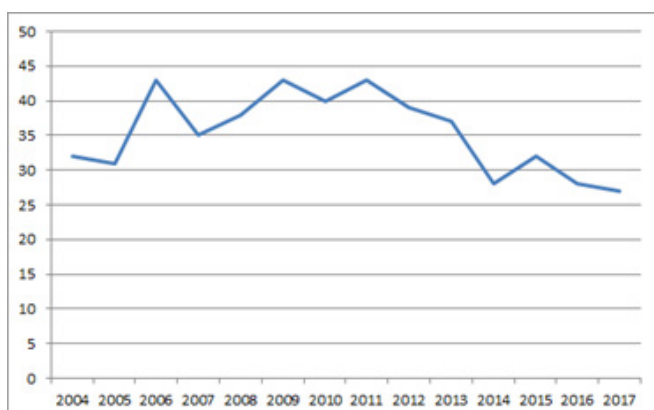
ANTWERPEN		BRUSSEL		LIMBURG		OOST-VLAANDEREN		VLAAMS-BRABANT		WEST-VLAANDEREN		
1	Merel	89,47	Merel	81,25	Merel	85,64	Merel	92,81	Merel	87,24	Merel	93,32
2	Roodborst	79,21	Houtduif	73,21	Roodborst	81,32	Roodborst	79,86	Roodborst	80,83	Roodborst	81,74
3	Houtduif	75,28	Ekster	67,86	Koolmees	76,48	Koolmees	76,00	Koolmees	75,97	Koolmees	71,60
4	Koolmees	73,63	Koolmees	60,71	Pimpelmees	65,62	Houtduif	68,50	Houtduif	67,57	Turkse tortel	67,37
5	Pimpelmees	61,17	Roodborst	53,57	Huismus	64,85	Turkse tortel	64,17	Ekster	66,55	Huismus	55,53
6	Turkse tortel	59,91	Pimpelmees	41,07	Turkse tortel	63,61	Pimpelmees	61,23	Pimpelmees	63,57	Pimpelmees	55,53
7	Ekster	59,29	Zwarte kraai	39,29	Vink	61,55	Vink	60,63	Vink	58,64	Houtduif	54,26
8	Vink	56,02	Halsbandparkiet	32,14	Houtduif	57,44	Ekster	58,69	Turkse tortel	51,50	Vink	53,34
9	Huismus	46,41	Huismus	28,57	Ekster	55,53	Huismus	47,29	Huismus	50,78	Ekster	47,49
10	Kauw	44,88	Turkse tortel	25,89	Heggenmus	38,39	Kauw	42,04	Zwarte kraai	36,69	Kauw	45,51

AANTAL VOGELS PER TUIN

OVER DE JAREN

Gemiddeld werden er per tuin 27 vogels geteld. Dat is een nieuw dieptepunt sinds onze metingen.

SCHOLENTELLING

Van maandag 23 tot vrijdag 27 januari vond onze vierde scholentelling plaats. Ook dit jaar konden scholen in aanloop naar de telling een gratis lespakket aanvragen. 550 scholen deden dat. 345 klassen uit 229 verschillende scholen telden mee de aanwezige tuinvogels. 5611 leerlingen telden in totaal 10.714 vogels.

Oost-Vlaanderen was de onbetwiste koploper als de we de provinciale spreiding van het aantal deelnemende scholen bekijken:

1	Oost-Vlaanderen	103
2	West-Vlaanderen	87
3	Antwerpen	84
4	Vlaams-Brabant	48
5	Limburg	20
6	Brussel	3

De resultaten van de telling op speelplaatsen en schoolpleinen of -tuinen verschilt van een telling in de tuin. Pleinen zijn over het algemeen deels betegeld, vooral kauwen en kraaien vinden het niet erg om daarop naar voedsel te zoeken maar voor veel soorten is die verharde ondergrond minder interessant. Op die open plaatsen moeten kleinere soorten veel alerter zijn voor roofvogels dus meestal schuwen ze dergelijke omgeving. Dat geldt voor vinkachtigen, maar ook voor mussen en mezen.

TOP 10

AANTAL GETELDE VOGELS IN SCHOLEN

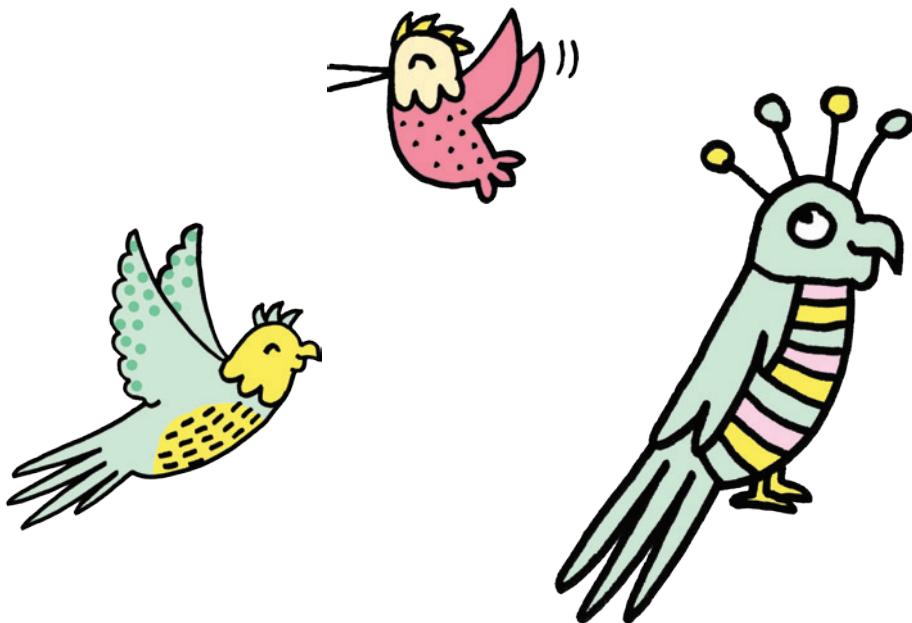
De top 10 ziet er in scholen dan ook heel anders uit dan in tuinen.

Tussen haakjes vermelden we de ranking van de scholentelling in 2016.

1	Kauw	1973 (1)
2	Houtduif	1179 (3)
3	Merel	1049 (4)
4	Zwarte kraai	958 (2)
5	Huismus	609 (5)
6	Ekster	584 (6)
7	Koolmees	565 (7)
8	Vink	524 (9)
9	Pimpelmees	511 (10)
10	Turkse tortel	477 (8)

We zitten dus met een lichte herschikking binnen hetzelfde soortenpalet van vorig jaar.

Opvallend is dat mezen in de scholen, voor zover ze er aanwezig waren, niet minder werden gezien dan vorig jaar.

TOP 10 SPREIDING VAN VOGELS

IN AANTAL % VAN DE SCHOLEN

Net als tijdens Het Grote Vogelweekend bekijken we ook welke soorten er in het hoogste aantal scholen aanwezig waren.

De top 10 ziet er zo uit:

1	Merel	199	87%
2	Kauw	175	76%
3	Houtduif	175	76%
4	Ekster	158	69%
5	Koolmees	148	65%
6	Roodborst	145	63%
7	Pimpelmees	141	62%
8	Huismus	125	55%
9	Zwarte Kraai	122	53%
10	Turkse Tortel	119	52%

Het percentage geeft de verhouding tegenover het totaal aantal getelde locaties weer waarin de soorten werden gezien. Op 87% van de schoolpleinen werd dus minstens één merel waargenomen en daarmee is dit, net als in de tuintelling, de meest verspreide soort in scholen.

WELKE SOORTEN HEBBEN HET MOEILIK?

In december publiceerde Natuurpunt samen met het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) de nieuwe Rode Lijst broedvogels voor Vlaanderen. Die Rode Lijst geeft aan welke soorten vooruit of achteruit gaan. De lijst is een beleidsinstrument voor de bescherming van die soorten.

Er zijn enkele vaststellingen te melden voor soorten die we tot onze tuinvogels mogen rekenen: de **ringmus**, die vroeger in haast elke plattelandstuin werd gezien, is er sterk op achteruitgegaan. Hun broedbestand verloor de laatste 10 jaar circa 70 tot 90%. Ze staat in de Rode Lijst nu felrood te blinken in de categorie Ernstig bedreigd. Er is maar één slechtere categorie: Regionaal uitgestorven. Het is een soort die je gericht kan helpen met mussenkasten te hangen, bij voorkeur in hoogstamfruitbomen.

De **matkop** staat een categorie lager onder Bedreigd maar is ook een soort die een alarmerende

achteruitgang vertoont. Enkele decennia geleden dook ze nog vaak op in groepjes mezen in tuinen. Momenteel vinden we ze vooral in natte rivier valleien en moerassen terug. Hun voorkeur voor die omgeving maakt dat ze slechts uitzonderlijk opduiken in tuinen. De nauw verwante en zeer sterk gelijkende glanskop daarentegen rukt op vanuit het zuiden van de provincies Vlaams-Brabant en Limburg. Daar werd ze daadwerkelijk ook op verschillende plaatsen vastgesteld tijdens de tuinvogeltelling.

In de categorie Kwetsbaar vinden we nog andere tuinvogels die we allemaal kennen: de staartmees, het goudhaantje en de ijsvogel, maar ook onze klassieke winnaar, de huismus.

Van de **ijsvogel** kennen we de gevaren al, want strenge winters kunnen hun aantallen decimeren. De achteruitgang van de **staartmees** lijkt voor de doorsnee tuinvogelteller misschien moeilijker te rijmen. In de winter zien we familie groepjes en die schuimen een heel ruime buurt af. Het aantal broedende paartjes is echter sterk achteruitgegaan. In winters waarbij er geen staartmezen uit het noord(oost)en op bezoek komen, kan het verschil met vroeger al goed merkbaar zijn.

Voor de **huismus** geldt min of meer hetzelfde: in het voorjaar, wanneer ze zich terugtrekken naar de broedlocaties, valt op dat grote concentraties broedende huismussen vandaag eerder uitzondering zijn dan regel. Net die grote bolwerken waren belangrijk en ze boden zekerheid en geborgenheid. Op plaatsen waar er slechts één of enkele koppeltjes aanwezig zijn, is de kans op het volledig verdwijnen uiteraard veel groter. De huismus staat nu gecategoriseerd als Kwetsbaar omdat er sprake is van populatie-afname en inperking van het aantal kilometerhokken waarin de soort broedend wordt aangetroffen.

Lees het artikel over de nieuwe Vlaamse Rode Lijst van Broedvogels op www.natuurbericht.be

KRAAIEN

NUTTIG OF EEN NOODZAKELIJK KWAAD?

Kraaien vormen zonder twijfel de meest geviseerde vogelfamilie uit onze tuin en vaak worden ze in één adem genoemd met roofvogels en duiven. Het aantal mails van bezorgde tuinvogeltellers oversteeg dat van vorige jaren. Het is vooral pech voor de kraaien dat zangvogels afnemen net wanneer zij toenemen, want het is die link die hen parten speelt. Wat is daar nu precies van aan?

Moordenaars! Of toch niet?

De vergelijking tussen de afname van kleine zangvogels en de toename van kraaiachtigen (die de laatste jaren is gestopt) is erg vreemd wanneer ze 's winters wordt gemaakt. Kraaien doden helemaal geen kleine vogels, hooguit zullen gekwetste of verzwakte vogels (of andere dieren) worden gedood

en gegeten. Maar die waren sowieso vogel voor de kat. Een grote groep kauwen op de voederplaats zal zich dan wel meester maken over het voedsel, maar dat is vaak slechts een gevolg van niet evenwichtig of doordacht voederen. Kauwen gaan immers niet aan een bengelende vetbol hangen of passen niet onder het lage dak van een overdekte voedertafel.

Nestenrovers

In de zomer moeten we vooral durven nuanceren. Niemand kan ontkennen dat kraaiachtigen nu en dan nesten leeg roven. Maar toch, het zijn opportunisten: ze eten een breed spectrum aan voedsel. Dat is een voordeel want ze kunnen terugvallen op een heel divers aanbod aan voedsel. De eieren of jongen van andere vogels betekenen daar maar een marginaal deel van. Het zijn slechts versnaperingen. En we moeten het ook in de andere richting bekijken: je zou verstedd staan van het aantal slakken dat kraaiachtigen uit je tuin verwijderen.

Kraaiachtigen doen het goed maar daar zijn redenen voor. Ze zijn sociaal, erg slim en passen zich erg gemakkelijk aan. De mens heeft voor hen ook bijzondere kansen gecreëerd. Met grootschalige monoculturen zoals mais blijven massa's oogstresten achter op het veld. Daarmee hebben we uitgestrekte voederplaatsen aangelegd voor kraaien en duiven. Het is maar normaal dat ze daar gebruik van maken. Een ander voorbeeld: onze bouwstijl uit de jaren '40 tot pakweg '80 heeft systematisch nestkasten voorzien voor de kauw, onder de vorm van schoorstenen.

Het is normaal dat er in de vrije natuur een groot deel van de jonge vogels sneuvelt. Van veel kleine soorten bestaat de populatie na het broedseizoen voor 60 tot 80% uit jonge vogels. Daarvan sneuvelt doorgaans eenzelfde percentage weer binnen het jaar om de populatie in evenwicht te houden. Dat klinkt hard maar het is een natuurlijk ingebouwd systeem. Predatoren staan aan de top en hebben altijd een ruim prooiaanbod nodig, anders redden ze het niet. Eens de prooien afnemen, leggen ook zij het loodje. Populaties van prooi en predator volgen elkaar vaak op in golfbewegingen. Ze regelen elkaar. Dat is wat we natuurlijk evenwicht noemen.

Predatie, onder welke vorm ook, ziet er keihard uit. Toch zijn eten en gegeten worden eigen aan de natuur, ook wij doen daaraan mee. Het is één van de voornaamste drijvende krachten in de natuur die gemeenschappen vorm geeft. In natuurlijke populaties is predatie geen echte bedreiging voor het voortbestaan van de prooi. Mocht de impact van eksters en kraaien zo desastreus zijn als sommigen beweren, had er nu vast geen kleine zangvogel meer rond gevlogen. Maar ze leven al vele duizenden jaren samen.

Is er dan helemaal niets aan de hand?

De bezorgdheid om onze tuinvogels is natuurlijk niet onterecht. Maar we moeten het wel nuanceren en ook andere spelers durven aanwijzen. Nog meer dan de natuurlijke impact door kraaiachtigen wordt het aantal vogelslachtoffers sterk opgetrokken door predatie door de huiskat. Hun aantal is enorm en de slachtoffers worden vaak zelfs niet opgegeten. Tegen die onnatuurlijke predatie is de invloed van kraaiachtigen of roofvogels verwaarloosbaar.

Bezorgdheid om overpopulaties en kraaienplagen zijn onterecht. De hoogste tijd dus om lessen te trekken. We kunnen beter de echte bedreigingen van onze zangvogels aanpakken: gebrek aan broedplaatsen, te steriele tuinen, gebruik van pesticiden en vervolging langs de trekroute. Met het viseren van 'schuldigen' die in werkelijkheid niet meer dan hun natuurlijke taak volbrengen, verliezen we veel kostbare tijd.

HET BELANG

VAN EEN VOGELVRIENDELIJKE TUIN

Door voldoende schuilplaatsen zoals dichte struiken, hagen, rommelige hoekjes, goed ingerichte voederplaatsen en broedgelegenheid te voorzien kan je een tuin veel vogelvriendelijker maken. Dergelijke tuinen krijgen meer belangstelling van mezen, vinkachtigen en winterkoninkjes en vele andere soorten. Deze ingrepen zijn vaak zelfs mogelijk in kleine tuintjes. De hele winter door kan je hen helpen om een strenge winterprik of andere gevaren te overleven en in de zomer kan je hen extra kansen tot broeden geven.

Vijf tips om vogels in je tuin aan te trekken

- 1. Laat vogels zich veilig voelen.** Wil je vogels op bezoek krijgen, vermijd dan dat er vaak katten buiten zitten. Zorg ervoor dat vogels direct dekking kunnen zoeken in een dichte struik of een haag.
- 2. Leg je voederplaats strategisch aan.** Situeer de voederplaats zo dat ze niet te dicht bij het raam ligt. Vogels voelen zich dan niet op hun gemak maar ook bestaat het gevaar dat ze bij verstoring tegen het raam te pletter vliegen.
- 3. Zorg voor drinkwater.** Bij vorst moeten vogels vaak op zoek naar drinkwater. Een ondiepe schaal water volstaat meestal als drinkplaats. Vervang geregeld het water om dichtvriezen te vermijden. Wanneer het niet vriest kan je een grotere schaal zetten, zodat de tuinvogels kunnen baden.
- 4. Denk aan alle soorten:** Voeder gevarieerd en voorzie zowel zaden, fruit, nootjes, pindakaas en vetbollen. Biedt het voedsel zo aan dat niet alleen de grote soorten met alles aan de haal kunnen. Voeder niet alles op één kleine plaats maar hang het meer verspreid.
- 5. Denk natuurlijk om natuur aan te trekken.** Door de natuur na te bootsen creëer je meer kansen om vogels naar je tuin te lokken. Niet alle soorten komen naar gestrooid voeder. Denk ook aan de groene specht die mieren komt zoeken, aan de houtsnip die tussen de dorre bladeren onder de struiken wil lopen, of aan lijsters die graag zelf de bessen van struiken plukken. Een natuurlijke tuin beloont je met bijzondere verrassingen.

Meer tips over vogels, voederen of
vogelvriendelijke tuinen vind je op

WWW.NATUURPUNT.BE/VOGELVRIENDELIJKETUIN

Of bestel de gratis vogelgids op

WWW.VOGELWEEKEND.BE